

Nr 19.

Ankom till Riksdagens kansli den 28 mars 1911 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt arbetarna vid mynttillverkningen P. A. Andersson, O. H:son Olofsson, R. V. Sahlén och C. A. Staffund.

I en till Riksdagen aflåten, till bankoutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (nr 58) af den 3 februari 1911 har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att de vid mynttillverkningen anställda arbetarna Per Adolf Andersson, Olof H:son Olofsson, Rudolf Valentin Sahlén och Carl August Staffund må, enhvar från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller entledigande från sin ifrågavarande anställning, under sin återstående lifstid åtnjuta ett årligt understöd af sexhundrafemtio kronor, att utgå af anslaget till bestridande af de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnader.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anført följande:

»I underdånig skrifvelse den 12 november 1910 har myntdirektören hemställt, att de vid mynttillverkningen anställda arbetarna Per Adolf Andersson, Olof H:son Olofsson, Rudolf Valentin Sahlén och Carl August Staffund måtte, sedan de lämnat sin anställning vid mynt- och justeringsverket, erhålla ett årligt understöd, de tre förstnämnda med 1,000 kronor och den sistnämnde med 900 kronor.

Till stöd för sin framställning har myntdirektören anført, bland annat, att Andersson, Staffund och Olofsson, hvilka samtliga vore födda

år 1834, varit i myntverkets tjänst anställda, Andersson sedan år 1857, Staffund sedan år 1861 och Olofsson sedan år 1874, eller i respektive 53, 49 och 36 år, samt att Sahlén, hvilken vore född år 1840, haft anställning hos myntverket sedan år 1861 eller i 49 år.

Dessa fyra arbetare, af hvilka Andersson varit arbetsförman för smältning, Olofsson för valsning och Sahlén för medaljprägling, hade städse på ett synnerligen hedrande sätt skött sina åligganden och hade alla hugnats med medalj för nit och redlighet i rikets tjänst.

Det vore ju dock naturligt, att det arbete, som dessa arbetare nu kunde prestera, icke kunde jämföras med det, som de fordom lämnat, och härtill komme, att vid deras höga ålder sjukdom lätt tillstötte, som kunde sätta dem ur stånd att utföra något som helst arbete.

Vidare har myntdirektören erinrat därom, att den år 1872 tillsatta kommittén för afgifvande af förslag till lönereglering vid mynt- och kontrollverken i sitt den 30 december 1875 afgifna betänkande yttrat följande:

»Ehuru frågan om arbetarnes vid myntverket ställning icke ovillkorligen tillhör de ämnen, med hvilka kommittén har att taga befattning, har kommittén dock trott sig icke böra underlåta att här vidröra en enligt dess mening behjärtansvärd omständighet i berörda afseende. Det är nämligen, såsom lätt inses, af stor vikt, att uti den fabriksverksamhet, som förekommer vid myntverket, användas icke blott dugliga utan äfven fullt pålitliga och redbara arbetare. Då sådana alltid blifva eftersökta jämväl af den enskilda industrien, måste myntverket, för att i denna konkurrens icke blifva den lidande, kunna erbjuda dem åtminstone samma fördelar, som anställningen i enskild tjänst medför; och då det numera är vanligt, att sådana arbetare, som genom långvarig anställning hos samma arbetsgivare samt duglighet och pålitligt uppförande gjort sig däraf förtjänta, erhålla understöd, när de i följd af ålderdom och aftagande arbetskrafter icke längre äro i stånd att såsom förut själfva bereda sig sitt uppehälle, har kommittén icke velat lämna tillfället obegagnadt att fästa Kungl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet å önskvärdheten däraf, att någon åtgärd vidtages, hvarigenom jämväl arbetarne af myntverket erhålla utsikt att efter långvarig och trogen tjänst komma i åtnjutande af något årligt understöd.»

Myntdirektören har ytterligare erinrat, att Kungl. Maj:t i en den 2 februari 1900 aflåten proposition föreslagit Riksdagen att medgifva, att myntarbetaren August Andersson, hvilken sedan 1872 varit anställd i myntverkets tjänst och därunder ådragit sig obotlig sjukdom, måtte

från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhöle entledigande från sin befattning vid myntverket, få under sin återstående lifstid af myntverkets medel åtnjuta ett årligt understöd till belopp af 600 kronor, samt att Riksdagen bifallit denna framställning med den ändring, att det årliga understödsbeloppet bestämdes till 500 kronor.

Vid myntdirektörens framställning är fogadt ett af legitimerade läkaren Bror Fristedt den 9 november 1910 angående ifrågavarande fyra myntarbetare utfärdadt intyg, enligt hvilket dessa, som af Fristedt vårdats för olika åkommor under sistförflutna sex åren, lede, Andersson af kronisk magsjukdom, Staflund af åderförkalkning, darrningar och nedsatt synförmåga, Olofsson af höggradig åderförkalkning och Sahlén af höggradig neurasthenia, hvilka sjukdomar jämte deras framskridna ålder bidragit att nedsätta deras arbetsförmåga till en obetydlighet.

Beträffande de ifrågavarande arbetarnas nuvarande aflöningsförhållanden har myntdirektören uppgifvit, att de ungefärliga årliga aflöningsbeloppen kunde uppgå för Andersson, Sahlén och Olofsson till 2,040 kronor och för Staflund till 1,850 kronor, hvarvid i aflöningsbeloppen inbegripits för Olofsson värdet af den utaf honom åtnjutna förmånen af fri bostad med bränsle inom mynt- och justeringsverkets fastighet och för de tre öfriga till dem utgående hyresbidrag med 15 kronor i månaden, samt att samtliga de ifrågavarande arbetarna vid inträffad sjukdom uppbure dels det vanliga hyresbidraget och dels sjukhjälp med en krona 50 öre om dagen.

Efter nådig remiss har statskontoret den 19 december 1910 i detta ärende afgifvit underdånigt utlåtande och därvid anfört följande.

På grund af hvad myntdirektören i detta ärende upplyst och anfört ansåge statskontoret goda skäl föreligga att bereda pensioner åt ifrågavarande arbetare, då de efter synnerligen långvarigt och väl vitsordadt arbete vid myntverket nödgades till följd af framskriden ålder och utslitna krafter lämna sina sysslor därstädes.

Med hänsyn hufvudsakligen till dessa arbetare tillkommande aflöningsförmåner hade myntdirektören hemställt, att pensionsbeloppen måtte bestämmas för Andersson, Sahlén och Olofsson till minst 1,000 kronor och för Staflund till minst 900 kronor. I afseende härå erinrade statskontoret, att förmän och arbetare vid vissa byggnadsföretag för statens räkning, såsom fästnings- och järnvägsbyggnader, i allmänhet erhållit pensioner å 300 kronor; att arbetare vid statens tygverkstäder och vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori bekommit pensioner å högst 500 kronor, samt att de vid marinen anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare enligt grunder, antagna

af 1910 års Riksdag och fastställda genom kungörelse den 25 november 1910 att gälla från och med år 1911, berättigats erhålla efter tjänstetidens längd afpassade pensioner, dock lägst 300 kronor och högst 625 kronor.

Så höga pensionsbelopp som de, hvilka föreslagits för nu ifrågasvarande arbetare vid myntverkets verkstäder, kunde — såvidt statskontoret hade sig bekant — icke uppnås af andra i statens tjänst anställda arbetare än månadslönare och med dem likställda förmän vid marinens depåer och varf, hvilka befattningshafvare räknades till delägare i flottans pensionskassa.

Det kunde visserligen icke förnekas, att på arbetarna vid myntverket måste ställas stora anspråk i fråga om såväl duglighet som pålitlighet och redbarhet. Enligt hvad förevarande framställning gäfvade vid handen, syntes också aflöningsförmånerna för myntverkets arbetare, äfven om de icke längre kunde användas i mera maktpåliggande sysslor såsom förmän, vara högre än som vanligen tillkomme arbetare i statens tjänst. Om de föreslagna pensionsbeloppen finge betraktas endast i förhållande till ifrågasvarande arbetare tillkommande aflöningsförmåner, saknades måhända anledning till erinran mot förslaget, men för att undvika faran för betänkliga konsekvenser måste enligt statskontorets mening äfven i förevarande fall hänsyn tagas till hvad som i allmänhet plägade i pension bestås en arbetare i statens tjänst, och då kunde statskontoret för sin del icke undgå att finna de föreslagna pensionsbeloppen väl stora.

Vid öfvervägande af alla på frågan inverkan omständigheter hade statskontoret trott sig finna ett lämpligt pensionsbelopp, då statskontoret föresloge, att beloppet bestämdes till hvad arbetaren under sjukdom ägt uppbära. Då sjukaflöningen varit densamma för alla ifrågasvarande arbetare, syntes anledning icke förefinnas att i fråga om pensionsbeloppet göra någon skillnad dem emellan. Enligt hvad af förevarande framställning framginge, hade aflöningen vid sjukdomsfall utgått med dels det vanliga hyresbidraget, 15 kronor i månaden, och dels 1 krona 50 öre i sjukhjälp per dag, och med lämplig afrundning skulle pensionsbeloppet alltså uppgå till 650 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde statskontoret i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, att enhvar af ifrågasvarande fyra arbetare måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han blefve entledigad från sin anställning vid myntverket, under sin återstående lifstid af myntverkets medel uppbära en årlig pension af 650 kronor.

Då på grund af förenämnda läkareintyg kan antagas, att ifråga-
varande arbetare icke äro i stånd att under någon längre tid ytter- *Departements-*
ligare nöjaktigt bestrida sina befattningar vid mynttillverkningen, anser *chefen.*
jag billigt, att vid deras afgang ur mynt- och justeringsverkets tjänst
något årligt understöd af statsmedel beredes dem, så mycket mera som
de nu ifrågavarande arbetarnas väl vitsordade tjänstgöring vid mynt-
tillverkningen varit osedvanligt lång. Hvad statskontoret anført och
föreslagit beträffande understödens storlek synes mig vara af den be-
tydelse, att jag anser mig böra lägga det till grund för min framställ-
ning i ämnet.

Under förutsättning af Riksdagens bifall till hvad Eders Kungl.
Maj:t med afseende å de af Eders Kungl. Maj:t godkända förändrade
grunderna för riksstatens uppställning föreslagit om anvisande af an-
slag på riksstatens sjunde hufvudtitel till bestridande af de med mynt-
och justeringsverkets drift förenade kostnader torde understöden böra
utgå af detta anslag.»

Utskottet har icke haft något att erinra mot förevarande fram-
ställning och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må
vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 28 mars 1911.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. VON SCHWERIN.